

PERŽVALGA.

— Jau 1898 metę Prūsų Lietuvoje atsirado keletas lietuvaiczių, norinczių sutverti draugystę, kad lavintis visame tautiszkoje dvasėje ir darbuose. Pradžia nepasisekė, užmanytojos net išjuoktos tapė, ir viskas nutilo. Dabar tasai klausimas yra vėl kėliamas iš naujo su patobulinimu ir bene turės pasisekimą. Sztai koks butu tokios draugystės mieris: 1) Apsaugoti drauges nuo nė laimingo apsivedimo. 2) Apsaugoti nuo prasikaltimo prieszdorą. 3) Paszelpti vargingas drauges apsivedant ir 4) Vargingos naszlės gautu paszalpą. Sztitoki mieriai labai mergi noms patiko ir net 16 atsizsaukė per laikraszių vieszai norincziuos prie tokios draugystės prisiraszyti. Vasario 25 buvo pirmasis susirinkimas dėl įkurimo tokios draugystės ir suteiktas vardas „Lietuvos Žiedas“.

— „Dainorių Draugystė“ kėlė pirmąją savo szventę 11 Vasario. Dainos visems didei pamėgo o teip gi ir teatralizkasperstatymas „Santauka“.

— Vokietės Tilžėje, Vasario 11, nulaikė lietuviszką bobturgį; surinko lietuviszkų rubų, prikepė pyragų ir kitokių skanėstų, kuriuos pardavinėjo. Pardavėjos buvo pasirėdę į lietuviszkus rubus ir t.t. Užpelną nuo tojo bobturgio paskyrė labdaringsiems reikalams. Vokietpalaikiai pradės jau garbinti lietuviszkus budus, kuriuos iki sziol tik iszjuokdavo.

— „Byrutės“ draugystė szventę savo 15-metinę sukaktuvių szventę Vasario 25 d. su perstatymu „Amerika Pirtyje“.

— Lietuvių pasiuntinys p. J. Smalakys Vokietijos seime kalbėjo, kad Vokietijai yra neatbutinai reikalinga padidinimas kariszkos laivynės bei labai reikalinga esanti Lietuvo-

je didesnė kariauna, nes anapus (Did. Lietuvoje) yra labai daug sutrauktų kazokų, kurie tokiu budu baimės įgautu. Apart to turint sunkią karę Anglijai su burais, toji dabar nieko negal veikti su rytų (Azijos) politika ir Vokietija duoda pilną valę tenais Maskolijai, už ką gal gauti kiek maskoliszkos Lietuvos arba maskoliszkų lenkų kaipo atlyginimą. (!) — „Nauja Liet. Ceitunga“.

— Nashua, N. H. susitvėre kuopa „Tėvynės Myl. Draugystės“, kur prisiraszė 19 sąnarių.

— „Vilties“ 5 num. patilpo apraszymas peiktinų minersvilieczyų darbų, už ką nupeiktie jie susitarė apskųsti „Vilties“ redaktorių už sudrąskymą garbės. Jeigu minersvilieczyiams nepatinka apraszymas jų pasiėlgimų, tai tegul elgiasi teip, kad visi juos girtu ir garbiutu, vietoje peikimo. Už skundimą užsipelno visatiną panieką!

— Scrantone socialistų kuopa turėjo 13 Vasario balių ir teatrą, ant rytojaus turėjo buti parapijos balius, tai kad geri parapijonai nepragertu pinigų ant socialistų balius, kunigas su draugysczyų viaszininkais sutarė uždėti po \$3,00 baudos kiekvienam, kuris eitu ant socialistų balius, o nebutu ant parapijos. — „Lietuva“.

— „Bažnyczios Tarnas“ iszdavė Antanui Masiauckui paliudijimą kaipo agentui, o tojo mat buta judosziaus, kuris su paliudijimu dingo, nesuranda nėi pats Bažn. Tarnas.

— „Saulė“ rodyja visai isznaikinti parapijinius susirinkimus, nes nieko gero isz jų nėra, kadan gi bažnyczios yra vyskupė o kunigai bažnyczyų randauninkai.

— O mūsų kunigai savo pažadėtų aukų parodai per „Garšą“ dar iki sziolei neprisiuntė į centraliszką parodos kasą!

Aukos parodai

Isz Pittsburg, Pa.

- Kun. V. R. Dilionis \$1—
- A. Bernatavicia -30
- J. Kazlauskas -25
- Fr. Vektoris -25
- A. Bukauskas -25
- St. Dominaitis -25
- A. Patkauskas -25
- Iz. Kvėderis -25
- M. Markevicius -10
- F. Brėkszta -25
- P. Brėkszta -25
- J. Andziulevicius -25
- J. Bitė -50
- P. Lorentz -25
- J. Barniszkis -10
- J. Ambrazaitis -25
- A. Didjurdis -25
- J. Jasaitis -20
- B. Vasiliauskas -50
- K. Vasiliauskas -25
- A. Vektoris -10
- M. Urlakis -50
- A. Paulekas, Athens, Ill. 1—
- Citizens Draugystė vardan Karaliaus Jagėlos isz Gilberton, Pa. 10—
- Buvo \$1667,25
- Labu \$1684,80
- J. J. Pauksztis.

Iszmokėjimai isz Parodos kasos:

- Už suraszymą treciojo „bonds“ dėl Public Notary, kurį padavė knn. Zilinskas -75
- Už suraszymą ketvirtojo „bonds“ ir tris prisiekas advokatui Opp 3—
- Už rekordinimą „bonds“ korte 2—
- XI. 20. 1899. Už prisiuntimą Zanavykuczio statistikų pirmu kartu 7,15
- XI. 30. Už czekio markę isz Minersville, Pa. 2—
- XII. 17. Už czekio markę nuo p. Radzeviciaus su aukoms isz Susiv. kasos -2
- I. 11. 1900. Už czekio markę nuo p. Radzeviciaus su aukom isz Ansonia, Conn. -2
- I. 6. P. Daumantai 100—
- I. 6. už prisiuntimą Zanavykuczio statistikų

- antru kartu 3,50
- II. 7. už prisiuntimą „Saulės“ nuo Dr. J. Szliupo dėl parodos -25
- II. 21 ir 24 už telegramus į Paryzių 5,06
- II. 21 į Paryzių iszsiusta 500—
- Iszmokėta \$621,77
- Sulyginimas:
- Surinkta \$1684,80
- Iszmokėta 621,77
- Lieka kasoje \$1063,03
- J. J. Pauksztis.

Aukos kankintiniams

Isz Delray, Mich.

- S. Urbantas -25
- Lucija Urbantienė -25
- A. Savickas -25
- Marė Savickienė -25
- K. Gediminas -25
- P. Baltruszaitis -25
- Marė Baltruszaitienė -12
- M. Mockus -25
- Marė Kupczinskienė -10
- A. Gediminas -10
- M. Kupczinskis -15
- S. Valeckas -25
- Jonas Jasaitis surinko nuo Pittsburgo lietuvių:
- M. E. Fleming (vokietys) -25
- Ona Barszkietienė -10
- J. Patkauskas -10
- J. Petroszius -10
- Marijona Petroszienė -10
- J. Ciperis -10
- Joszkis Jankelis (zydas) -15
- A. Paulekas, Athens, Ill. -50
- Sanariai Liet. Knygyno isz Pittsburg, Pa. 2,05
- Buvo \$117,70
- Labu \$123,62
- Redakcija.

Isz Lietuvos.

Sintautai. (Naumiesczio pav. Suv. gub.) Patekus į mano rankas lenkiszkam laikraszcziui „Kraj“, perziurėjant paveikslėlius ir paraszus po jais padėtus, kaipo ir antgalvius nekurių straipsnių, patėmijau 29 numeryje 1899 metų straipsnį po antgalvių: „Kolonje Polskie w Paranie“. Pradėjau skaityt paminėtą straips-

nį, ir iš viso turinio labiausiai įsidėjo mą į galvą paminėjimas apie ginklinę spėką Paranos valstijos ir policiją abelnai visos Brazilijos. V. Szukys (Szukievicz), rasėjas to straipsnio, štai ką apie tai raszo: . . . „ginklinė spėka mus valstijos susideda su 600 yvairiaus ginklo žmonių, ypatingai murinų ir teip visokių valkatų ir vagių pirmutinio skyriaus. Tą pat reikia pasakyt ir apie policiją kaip tos valstijos, teip lygiai ir visos Brazilijos: yra tai paskuciausios žmonės—vagys, plėšikai, prieskurios Brazilijos gyventojas neretai su revolveriu rankoje tur stoti, kad apsigint“. Kad tikrai toki atsitikimai pasitaiko privedė vieną iš nesenei nutikusią, kaip tulas gyventojas miesto Kurytybos, tos pat Paranos valstijos, tapė api plėštas per vietinę policiją. Juk ir mus civilizuotos (!) vieszpatystės, policija visad drįsta užpuldinėt ant mus—pamisljau savyje. Ir tuojaus sustojo ties mano minties akimis visai nepersenei nutikęs atsitikims, apie kurį nors trumpai paminėsiu. Tulas vaikas, užsikrovęs vežimą lietuviszkom knygom ir laikraszciais, važiavo per kaimus pardavinėdamas. Ant kelio, (už tylėsiu kokią vietą) pasitiko jį žemskiai ir sulaikė. Kad atsikratyti nuo jų užmokejo 50 rublių ir visas knygas jiems pavedė, džiaugė pats pasprudęs, nes ant jo, už lietuviszkų knygų platigimą jau kelints metas parengta medzioklė ir 100 rub. paskirta tam, kuris jį nutvers. Neiszmanau teip-gi, kaip galima but iszteisiat ir szioją brazilmaskoliszkos policijos užpuolimą: Trumpai po adventų Sintautų du žemskiai, pareidami išz Griszkabudžio, jau temstant, užėjo pas tulą Sintautų valseziaus ukininką ir pareikalavo kad juos nuvežtu į Sintautus; ukininkas nevežė. „Ge-

rai!—tarė žemskiai,—mes tau parodysim, ką galim“, — tai pasakę išzėjo išz triobos. „O kam sziezia negelio nėra?“ — tarė rodydami ukininkui kopėcijas prie triobos stogo pastatytas. „Kur jus matėt, kad prie pat galo kopėzių but negelys?“ — atsakė ukininkas. „No, mes tau parodysim kad reik“, — tarė pasididziudams vienas išz žemskių, ir tuojaus krevezojo ką tai į savo knygetes. Pamatę paskui pavirtusę szulinio svirtį baudė ukininką ir gazdino „pamokysim“; paliepė rentinį szulinio padaryt uždengtą, kiaulių lovius nelaikyt arti grinczios. . . . Ir išzėjo pėsti.

Po kiek laiko szaukia ukininką į valseziaus rasztinyczią ir reikalauja užmokėt arti rublio baudes. Ukininkas, pasakęs rasztininkui,—„pažiurėsim ką Griszkabudyj pasakys“—išzėjo. O Griszkabudyje (tenai valseziaus sudas) ne dyvai, kad da daugiau lėps mokėt, kadangi sudzia, Kudinka, labai saugojasi, kad neprasi kalst kuom priesz valdžią, ir nenustot koku budu sudzios vietos.

Nemažiau dyvini ir žandarų gazdinimai. Po visą Lietuvą tokių daug per vieną tikt savaitę surastum ir suraszytum. Užderi kaip kada jie ir pas mus, o gal ir tankiai, bet ką tu czia apie viską dasigirsi, o dasiklausinėt. . . . Bet, sakydams „visai negirdėjau apie tokius,“—meluocziau. Tik tai nekurie jau per daug pasenę, o kiti po biskį užmirszi; dabar atsimentu tik tai vieną. Štai ukininko K. žmona, išz kaimo B. atsivežė praėjusi rudinį į Naumięstį keles kapas kopustų. Prieina prie jos vežimo Naumiesczio žandaras, Kochanow, ir eiulo už dvi kapas pusę rubliaus. „Ką jau ponas ant juoko siulai, davė mą keturis auksinus (1 r. 20 kap.) o asz da nepardaviau, o dabar už tiek atiduosi!“—„No, ale

asz tau daug gero galiu pada ryt.“—„Tai ką jau gero gali mą padaryt, juk manó vyras skaityt ne moka“ — „No asz vis galėcziau atrasti.“—„Daryk kaip sav nori ponis, bet už tiek asz vis ne parduosiu“—atsakė žmona ir atsisuko į kitą pusę derėt su miesto boboms, priešjusioms prie vežimo; žandaras lyk šusigėdo nieko nepeszes ir nuėjo prie kito vežimo. Girdejau, kaip jis eidams „posmotrim, posmotrim“ (pažiurėsim, pažiurėsim) bambėjo.

Jau seniau rasziau, kaip nusisekė Sintautų vaitui, Jonui Kaunui, per daug užsitikėjus ant savo rasztininko; ir ten paminėjau, kad priteko nabagui suvirsz pusantro tukstanczio prikiszti. Trumpai po to tauzijo, kad da ar tris szimtus pridėjęs, bet sznekos tuojaus nutilo,—turbut neteisybė buvo; patirt apie teisybę sunku, o išz dalies ir pavojinga; giminės-gi labai slepia. Bet sztai ne persenei suszneko ir vėl, Rad da pridėjo ir . . . 800 rub. net. Czia tikra teisybė, kadangi žinoma kam ir kada turėjo atiduot. Ir jeigu teisinga istorija szių pinigų atidavimo, kaip nekurie Sintautų gyventojai pasakoja, tai szlyksztesnė vagysta negal atsitikt. Dalykas mat kame: tuos 800 rub. užmokejo nekociam Ermolenko, žandarni Senapilėje. Ermolenko yra žentu, buvusio Sintautuose žemskių vyresniuojų, Rastigajevo, kurs pamdamas dukterį gavo dalios 800 rub. Pinigų į tą tarpą jam nereikėjo turbut, kad sudėjo juos pilnai Sintautų užczėdijimo kasoje. Po kiek laiko, kaip ir nekurie Sintautų gyventojai atmindami kaip magaryczias gerė, tvirtina, kad Ermolenko atsiėmė juos pilnai. Tik nežine koku budu liko pas jį knygutės nuo tų pinigų. Dvi ar trys sanvaitės atgal atvažiuoja jis ir vėl išz Senapilės ir reikalaujo antru kart atiduot

800 rub. Knygose randa, kad jis atsiėmė jau, bet Ermolenko užpyksta ir išztraukęs išz kieszieniaus knygutę reikalauja atiduot kas jam prigul. Vaitui nebuvo kaip išzsisukt, turėjo pajieszkot 800 rub. ir atiduot. Dabar kaip kuris išz sintautiszkių stacziai vaitui pasako:

„Turėtum but visai be proto, kad teip akiai pasiduoatum, asz nors nemacziau kaip jis ánuomsyk paėmė piugus bet galiu prisiekt, kad už tuos pinigus magaryczias pas Tamuleviczių geriau.“

Ar prisirengs kada vaitas susimislyt skųst, nežinau. Rodos, kad vertėtu. Vertėtu skųst tuom labiau, kad pasisekus darodyt szitą, but vilties szeszėlis ir apie atjieszkojimą seniau užmokėtų pinigų. Ir, matot, negana ką privertė iszmokėt skolas, bet da ir po sudu padavė, kad pasiteisintu, jeigu galės, išz padarytų szelmistų. Jeigu tada pasirodytu per sudą, kad paminėti virszui 800 rub. neteisingai yra išztraukti, tai ir ant kitų galėtu užmest neteisų išztraukimą; o tada įtrauktų į ratą kaltųjų ir kamisorių, kad revizijos ar visai nebuvo daromos ar kad ir daromos, tai slepian rasztininko szelmystą ir pavieczio virszininką, kuris nesiklausdamas nei valseziaus nei vaito atsiuntė turbut jam gerai žinomą rasztininką.

Skųs ar ne, bet kad neskųstu ir, kaip sakiau, neįtrauktu kamisorių su virszininkų, ponas vaitas tapė paszalintas nuo tarnystės 9d. Gruodzio 1899m. ir jo vietą užimą vietininkas Szlapikas.

Kad valseziaus rasztininkas tiesiog prigul nuo valseziaus ir vaito, aiszkliai garsina „St. 77 Ukaza 19 Fevralia 1864 goda“ ir Augszcziausias paliepinas 22 Gruodzio 1879 m.; padėta knygoje „Voit ir gmitautau na.“

Maskolių valdžia griebsi, matyt, už siaudo, už kurio ir skęstantis tvėre. Matydama, kad nežiurint ant jos persekiojimo, visoki rasztai vis platinasi po Lietuvą, ir negana ką rasztai, bet ir atsiszaukimai lipinėjami, pasakė sau: „per maža da mus žandarizška spēka“ ir sumislyjo padidint. Na ir padaugino apsečiai skaitlių prastųjų žandarų ir Vilkaviszkyje (Suvalkų gub.) įtaisė sėdybą žandarų virszininko, kuris tankiai keliauja į Prusus geležinkeliu dėl snipinejimo, kur gabenami lietuviszki rasztai, ką jam suteikia prusiszkoji policija ir žandarmėrija. Dabar prie Vilkaviszko žandarmėrijos prigulės Naumiesčio ir Senapilės pavietai.

Pasznabzdėjo vel turbūt kas mus valdininkams, kad pradinių mokyklų mokiniojai platinami kaip kur lietuviszką dvasią, dėlto pabaigoje Lapkriczio 1899 metų gubernatorius davė slaptą paliepiamą paviečio virszininkams, kad prižiūrėtu pažymėtus mokintojus (pada vė sykiu suraszą tokių). Paviečio virszininkai iszsiuntinėjo žemskių vyresniems, teip pat slapta, paliepiamus, sekiot paskui mokintojus ir klausyt ar neiszgirs ką prieszingo. O kaip tarp žemskių daugiausia neapszvesti visoki ten Gromkopiordovai, tai mokiniojams labai puikus mokinimo kelias bus paskirtas! Puiki moksliszka uzzuira pradeda dygti, nēr ką sakyti! Ir ant to sutiko pats Suvalkų Direkcijos virszininkas Czebotarev'as, pridedamas anam slaptam paliepime, kad „labai stropiai“ butų ant to tėmėjama.

Už tokius augsztus(!) dar bus asz nepasigailėciau visą kartį rapukų (bulvių) iszdalyt tiems diejateliams ant medalių. Dieve tikt duok jiems dvasią szventą, kad kuogreiciausiai iszmoktu mokslo takais bėgioti!

Pareiga—gi mūsų kaip galima greiciau persergėt mokiniojus, kad neiszsitartu ką paiko žemskiams.

Žandaruks.

Isz Prusu Lietuvos.

Kad visi lietuviai jau smarčiai dirbo apie savo parodą, ypatingai amerikieciai, Prusu Lietuvos—gi lietuviai rodosi miegojo arba nusidavė miegančiais, už ką kaltė puola ant laikraszečių už nepranesimą kas dedasi mūsų tautiszkoje dirvoje. Vienok per darbyszumą tulų nuo naujo meto ir ezion užputė lietuviszkas vejalis: susitvėrė net ir komitetas rinkimui aukų bei visokių daiktų, naminių iszdirbimų ir tt. parodai. Vienok kad kas butu paaukavęs kokį penigėlių parodos reikalams iki szio mūsų laikraszečiuose dar ne buvo matyt.

Kaip pas jus, Amerikoje, viską naiszo Baczkauskas ir kunigai per savo laikrasztpalaikius visai kenkdami abelnam reikalui, kas buvo mato ma isz „Saulės“, „Kataliko“, „Vilties“ ir „Garso“, kurie sėja tarp žmonių neupkantą ir tuomi gaiszina abelną reikalą, teip pas mus lygiu keliu eina „Tilzės Keleivis“ ir „Konzervatyvų Draugystės Laiszkas“. Pasirodzius 3 num. „Naujos Lietuvoskos Ceitungos“ paraginimui dėlei parodos bei atiszaukimui Amerikos Centraliszko Parodos Komiteto, rodosi sukūrė mūsų iszgamas ir sztai kaip jie perstato visą reikalą, kaip raszo „Tilzės Keleivis“ numeryje 6am.

„Naujoji“ nesenei užpraszė Lietuvininkus, kad jie rinktu Piningų bei senoviszkių lietuviszkių Daiktų ir pas Pong Saunių nusiustu. Butent maskoliszkaj katalikiszkoj Lietuvos prasimane keli Vyrai tuos daiktus į Paryžą ant Svieto Parodymo, kurs szį Metą bus, nusiusti.—Mums berods ne ru-

pėtu, ką anos Pusės Žemaičiai daro, ale kadangi jie nor ir prie mūsų Piningų bey Brangumynų rinkti, tam mes turim nuo savo Pusės priesztariauti. O tai dėl 4 svarbių prieszazčių: 1) Mums ne labai butu Garbė, kad mes po Apekunyste anų katalikiszkių Žemaičių be stovį pasirodytumbim visam Svietui. 2) O kaip rodosi, nor anie Vyrai per szitą lietuviszką Parodymą maskoliszkajei Valdzei Patyczės varyti, kadangi jie uždraustas Žemaitiszkas Knygas ten parodyti nor. Bet ką mūsų Lietuvininkai isz to turetų, kad jie prisidraugavotu Neprieteliams vienos svetimos Valdžios? Mes ir ne norim be Prieszasties mūsų maskoliszkuosius Kaimynus įarzdinti. 3) O jei szitie Daiktai ten Paryze bile kaip prapultu arba pasiiszkadytu (per Sudegimą, Pavogimą ir t. t.), ar tai tie Žemaičiai ir turės Piningu gana, už tai atlyginti ir vel vislab sugrazinti? Ir 4) mūsų Valdze pati ten Paryze parodys visokius etnografiszkus arba giminishzkius daiktus, o tarp tųjų bus ir daug lietuviszkių. Toliaus mūsų Valdze nusius ten lietuviszkius Arklius, Galvijus ir t. t. O ji mielay priimtu ir senoviszkius lietuviszkius Daiktus, kaip Rubus, Knygas, Abrozus ir t. t. O tada tie daiktai ten ne prapuls nesa mūsų Valdze nusius ten ir savo Zelnierius ant Apsergejimo. Todel ir ne butu mums Reikals Piningų sudėti, kadaugi, kaip tyrėm, nor Valdze vislab ant savo Kasztų ten nusiusti. O mums ir rodosi, kad jau visay per vėlay yra, ten Daiktus nusiusti, nesa jau visos Vietos esanzcios apstatytos.—Galausey: Kokę Naudą mes turetumbim isz to parodymo? Jey mes vertus Daiktus—norim mokytam Svietui parodyti, tay galim į Karaliaucziaus Muzėumą nusiusti, nesa cze atkeliau-

ja isz viso Svieto daug mokslinczių, kurie nor senoviszkių lietuviszkių Daiktų pamatyti ir Lietuvą pažinti gauti, nesa jie zino, kad Karaliauczius artiprie Lietuvos gul. Bet Paryze tie lietuviszkieji Daiktelei prapuls tarp Daugybės grazių Daiktų isz viso Svieto ir pasiliks v i s a y n e m a t y t i .

Todel mes Lietuvininkams duodam tą Rodą, geriaus Piningus sav pasilikti ant savo Gero. O jey kas per daug Piningų turetų, gal tuosius lietuviszkaiei Pamokslo bey Raszymo Draugysteį prisiusti, kuri pirm kelių Metų grūntavota esą, arba — „Naujajei“, sziti jaunajei Mergaitei prikiszi, nesa ji tųjų dabar bene labai privalys“.

Matydami szitokį nelemtumą mūsų iszgamų—renegatų, nekalbant jau apie vieszus mūsų prieszius, kiekvienas turime stoti kovon ir mūsų turi but pergalė, nes mūsų tiesa! B.

Lapkriczio m. praėjusio me to pasimirė Karaliaucziuje Dr. Spirgatis, lietuvis, profesorius Chemijos. Karaliaucziaus universitete dar yr' ir keli kiti lietuviszkos paeigos profesoriai (Jenczys, Meszedė, Abromatis ir k.).

Ne perseniai visuose vokiszkuose laikraszečiuose galima buvo skaityt' apraszimą „Ostpreussische Rache“, ką, musiszka iszguldzius, butu: „lietuviszka pagieža“. Butelninkas Matutis isz Vanagių, Priekules par., ką atkerszytie, redgis, už prazaidymą provos, nusiuntė į sudą, pažeidzenzią Vokietpalaikius gromatą, pilną utėlių, prizadedamas dar daugiau jų atsiųstie... Už szitą originaliszką pagiežą Matutis suimtas ir į kalinį Klaipe doje įkisztas tapęs.

Politiszkos zinos

Amerika. Suvienytų Vals-tijų kongresas užtvirtino įsta-tymus dėl salos Porto Rico, ko-kius parengė republikonai. Už priėmimą jų balsavo 172, tam priešais 161, ir su 11 balsų republikonai laimėjo. Teip laimėjus republikonams suju-do tos salos gyventojai ir vien-balsiai šaukia kad jie išz Is-panijos nagų pakliuvo į daug asztresnius amerikonszkų ka-pitalistų, kurie dėl susiplėsi-mo milijonų nesigėdi lupti vargszus žmones, išz pradžių pažadėdami neva nepriegul-mystę suteikti paversdami gy-ventojus į kapitalizmo vergus. Dabar Suv. Valstijų rėdas įsta-tys savo valdininkus ant salos Porto Rico priešais gyventojų norą ir pirma duotus pažadėji-mus.

Kad pilipiniečiai ameriko-nus pailsins, nėra abejonės. Iki sziol amerikonszki virzizi-ninkai praneszė, kad jau veik su pilipiniečiais yra ant galo ir maisztininkų kaip ir nėra, bet dabar įpranesza kad pilipinie-čių krutumas netik sumazėjęs bet apimęs vis platesnius ru-bežius ir Aguinaldas yra vy-riausiu vadu kaip buvęs ir visi isztikimai jo klauso, ir visa pi-lipiniečių karės maszinerija esanti Maniloje kaip ir ameri-konų. Visur, kur tik ameri-konai pastatė vietinius gyven-tojus urėdninkais, tiejie tapę Aguinaldo agentais ir prane-sza jam apie visokius ameriko-nų pasikrutinimus. Dabar pi-lipiniečiai vėl rengiasi ant ly-tų laiko jau ir tame laike vėl amerikonus nualsins, kad tie-jie besivaikydami pilipinie-čius, nuo visokių ligų dau-giaus nužudys savo kareivių, nėgu musziuose. Didei suju-dino visus gyventojus ameri-konų nutarimas bausti myriu sugautuosius kaip maisztinin-kus pilipiniečius. Ar toks amerikonų užmanymas iszets jiems ant naudos, negalima iš kalno pasakyti. Jei tokias

tiesas jie pildys ant pilipinie-čių, tai tiejie isz jų pasinau-dos ir ant sugautų amerikonų. — 7 myles nuo San Fernando pilipiniečiai užpuolė ant pas-kui einančių su maistu ame-rikonų, kurių vieną užmuszė, atėmė 4 arklius bei maisto. — Gen. Otis pranesza, kad praė-jusę sanvaite tapo sužeista 22 amerikonai ir 8 užmuszti. Tai-gi turėjo būti keletas susimu-simų. — Gen. Batės su 200 kareivių nasivijo pilipiniečius į Dagugan ir negauna dabar apie jį jokios zinos. Gal jis greitai patekti į pilipiniečių rankas, nes apie tą vietą esant daug pilipiniečių. — Dėlei nuskendusio kariszko laivo „Charleston“ kalti esą apicie-rai, kurie budami pasigėrę už-plaukė ant seklumos. Teip juos apkaltina bent atėję į Washingtoną bevardžiai laisz-kai.

Pietinė Afrika. Iki sziolei burams pergalingi angli, da-bar tūomi tarpū pergale krei-pesi į anglų pusę. Burų va-das, gen. Cronje, su 4000 ka-reivių, apsuptas isz visų pusių nuo 50,000 anglų, gynėsis per 10 dienų nuo bombardavojimo 50 kanuolių galiausiai pasida-vė. Kol anglai privertė Cron-je pasiduoti, nužudė 721 karei-vį ir 49 apicierus. Kiek tapo užmuszta burų, nėra jokių zi-nių, sužeistų buvo tik 170. Visi teisingesni laikraszcziai juokiasi isz anglų tokios per-galės, kad laike 10 dienų su 50 kanuolių vos ne vos privertė 4000 burų pasiduoti. Burai buvo iszsisakę sau ošas ir kanuolių szuviai jiems nieko nekenkė. Kur Cronje padėjo savo ka-nuoles, teip-gi nėra zinos; ang-lai rado tik tai dvi Maxim ka-nuoles. Anglai pagavę Cron-je mislyjo esą pergaleję burus ir tula dalis kariaunos jau traukė ant Oranijos miesto Bloemfontein, kuri turėjo vie-nok atgal trauktisi, nes 6000 burų buvo pasitaikę ja susitik-

ti. Burai dabar turi sutraukę savo pajiegų į 50,000 pas. Ab-rahamskrane priešais gen. Roberto pajiegas ir ezion tu-rės būti baises muszis su vie-ni antrų galutina pergale.

Iszliuosavus anglams mies-tą Kimberley, prisiartino va-landa iszliuosavimo ir ap-gultojo Mafeking, kuriame bu-vo 2000 anglų. Burai apleido Mafeking dėlto, kad neatva-dinti didesnes anglų pajiegas iszliuosavimui, kur esant ne-parankiai vietai, anglai galėtu pulti į Transvaalių, kur nėra jokio apgynimo.

Anglams paėmus gen. Cron-je, tapo apleistas burų apgul-tasis miestas Ladysmith ir pa-gal Roberto planą tapo pa-lengvintas Bulleriu įėjimas į tą miestą, vienok kol Bulle-riui pasisekė įeiti į Ladysmith, isz ketvirto karto, neteko jisai 43 apicierų ir arti 800 kareivių. Burai isz prastesnių vietų kraustėsi į Oraniją, o geresnė-se budami dar muszė anglus. Kada buvo jau nukraustę vis-ką, pasitraukė ir paskutiniai burai nuvažiuodami trukiu ir suplaiszino gelzkelio tiltą ant upės, kad anglai negalėtu paskui juos traukti teip-gi tru-kiu. Kol Bulleris įsigriebe į Ladysmith, nužudė per 4000 kareivių, o isz viso su nuokri-čiais gen. White ir mirusiais kareiviais nuo ligų yra žuvę į 7000 anglų. Nelikus burų prie Ladysmith anglai traukia ant Dundee, užimto miestelio per burus jau pradzioje karės, bet priėjimas prie to miesto yra didei sunkus ir nuo staczių kalnų burai galės lengvai gin-ti perėjimą anglų siauromis terpkalnėmis.

Pietinėje dalyje, Capo ko-lionijoi, gen. Brabant susimu-szė su burais pas Dorecht, bet kaip pasibaigė musza nėra zinos, tik tai anglai paduoda savo 6 užmusztus bei 18 su-žeistų. — Nors anglams burus teip jau pergalejęs, aprikonų neapkanta prieš anglius ne-

nyksta, bet didinasi. Capo kolionijoi vieno kaimo 70 ang-lų gyventojų su iszkilme ap-vaikszčiojo iszliuosavimo die-ną miesto Ladysmith, kuriuos užpuolė olandiečiai ten pat gyvenanti ir daugelį anglų su-žeidė. Per 20 mylių nuo Kap-sztadto dangelyje vietų pana-szus atsitikimai nusidavė. Anglai gyventojai pareikalavo kariaunos jų apsergėjimui nuo užpuolimų. — Griqua kolioni-joi prie maisztininkų prisidėjo 600 aprikonų ir sumuszė ap-ginkluotus nuo anglų kafrus ir nutraukė į Van Wycks at-imti anglų javus supiltus ka-riszkam zopostui. — Basuto kolionijoi murinai nukirto vi-sus telegrafų dratus. Anglai tąją kaltybę priskaito burams, kurie bus murinus prie to dar-bo pagundę. — Anglai gen. Cronje yra nugabenę į Kapsz-tadtą ir užkėlę ant kariszko laivo „Doris“. Burų kareivius teip-gi keta ant laivų patal-pinti. — Kada anglai paėmė gen. Cronje, tuli amerikonai, vokiečiai ir prancuzai siuntė jam linkėjimus uz tvirtą gyny-masi su sauja burų nuo teip milzinszkų angliszkių pajiegų. — Anglija yra iszsiuntusi dar 30,000 kariaunos į pietinę Ap-riką bei priėmusi 25,000 dar-bininkų dirbimui szuvių. — Anglijai su burais karė yra jau prarijusi per \$300,000,000. — Nuotrotos ant žmonių siekia jau į 13,000.

Maskolija. Prancuzijos laikraszcziai garsina, kad visi kariszki didesni virszininkai tapo suszaukti į Petrapilę ant rodos dėlei karės ir caras pa-liepęs tuojaus suszaukti rezervą ant 6 sanvaiczių tarnystės, dėl atnaujiuimo užmirsztų ka-reiviszkių pareigų. Priėgtam Maskolija siuncziantinet 75000 kariaunos prie Afyanistano kas yra pasikėsinimu ant Indijų, prigulinczių Anglijai. Persi-jos valdonas, ant Maskolijos noro, teip-gi organizuoja savo

kariauną ir tai tik prieš Angliją. Prancuzija kalbina Vokietiją, Maskoliją ir Turkiją, kad padaryti nepriegulmingu Suezio kanalą, kuris yra vien po Anglijos užveizda, kuri gali pagal savo norą kitų vieszpatysčių laivų visai neperleisti. Maskolijai dabar yra geriausia proga užimti Indijas, nes visos pajėgos Anglijos dabar į pietinę Apriką sutrauktos ir Anglija neisztesėtu nieku būdu burus ir maskolius pergalėti.

Vokietija. Kariaujant anglams su burais, Vokietijos valdžia isz visos galės mokinasi buvo vedimo karės nuo burų ir dėlto yra nusiuntusi daugel apicierų prisiziurėti kariszkam teatrui, nes visi budai kariszku žudynių iki sziol iszrastų rodo si nieku likosi prieš dabartinį burų karės vedimo budą. Vokietija tuom tarpu laikosi nepriegulmingai, bet jeigu Anglijos kariauna taptu sumusza, tasyk Vokietija stengtusi užimti pirmybę svieto politikoje, kaip iki sziol tąją užėmė visur Anglija, o prie tokios politikos reikia mokėti greitu būdu isznaikinti nenorinczius geru pasidūti. Tucm tarpu Vokietijos valdžia visokiais budais stengiasi gyventojus pertikrinti apie reikalingumą padidini mo kariszkos laivynės, kad iszlaimėti nuo seimo daleidimą gavimui pinigų. Vokietija tuomi gal teip nesirupintu, bet prie to ją verczia Prancuzija, kuri ir dabar turėdama didesnę laivynę reikalauja dar pinigų ant 177 naujų visokių kariszku laivų.

Dalis darbu.

Mt. Carmel, Pa. Szioje apielinkeje 5000 kalnakasių turėjo pamest darbą kasyklose dėl patvinių, kur nuo didelių lytų ir sniego kalnuose subėgo į kasyklas daug vandens. Tik iszpumpavus van-

denį galės vėl pradėti dirbti. *Chicago, Ill.* Czion sustraikavo visi maszinistai bei maszinių dirbėjai. Pagal unijos virszininko iszsitaramą, gali sustraikuoti pusė milijono maszinistų, jeigu greituoju nebus užganėdinti sustraikavusieji.

Plymouth, Pa. Vietinėse kasyklose per Vasario mėnesį dirbo: L. & W. B. Coal Co. No. 11, 15 dienų ir pusantros valandos; No. 15, 17 dienų ir 9 val.; No. 16, 15 dienų 2 val.; D. & H. No. 2, 17 dienų ir 2½ val.; No. 3, 11 d., 5 val.; No. 5, 19 d., 5 val.; No. 6, 16 dienų; D. L. & W. Avondale 8 dienas; Woodward, 10 d. ir 4 val.; Parrish, 12 d. ir 7 val.; Buttonwood, 15 d., 6 val.

Riverton, Pa. Czion tapo parengtas naujas avalinės pabirkas, kur 300 darbininkų gavo darbą.

Dubois, Pa. Kasyklų Broekwayville, Crenshaw ir Daguse dėl 1000 kalnakasių nuo 1 Kovo tapo pakeltos algos ant 20%.

Altoona, Pa. Kasyklose Delaney straiikas pasibaigė ir 400 kalnakasių vėl pradėjo dirbti. Kompanija iszpildė kalnakasių reikalavimus.

Philadelphia, Pa. Baldvino lokomotivų dirbtuvė gavo isz Prancuzijos antrą užpraszymą padaryti 30 lokomotyvų prie keleivių trukių.

— Divonų audėjų straiikas kasztavo iki sziol \$150,000. Straiikieriai reikalauja pakėlimo algos ant 24%, o darbdeviai pakėlė tik pusę tiek ir keta mokėti tik po 10 ct. už valandą virsz darbo laiko.

Hazleton, Pa. Calvin Pardee & Co. keta pakelti dėl savo 2000 kalnakasių algas kasyklose Harwood ir Lattimer.

Quincy, Mass. Nuo 1 Kovo sustraikavo visi akmenų taszytojai Naujoji Anglijoje reikalaujami \$3,00 dieni-

nės algos ir 8 valandų darbo laiko. Straikuoja 8000 darbininkų.

Pittsburg, Kansas. Apielinkeje Cherokee kur turi „Kansas & Texas Coal Co.“ daug kasyklų, tosios tapo uždarytos ant ne paskirto laiko.

Columbus, Ohio. Visi maszinistai czion sustraikavo, reikalaujami pakėlimo algos nuo \$2,25 ant \$2,50 ant dienos.

Poin Marion, Pa. Czionais naujai parengta stiklo liejinyczia pradėjo dirbti.

Findlay, Ohio. Vietinės gelezies liejinyczios per metus stovėjusios dabar pradėjo dirbti, kur daugelis darbininkų gavo darbą.

Johnstown, Pa. Cambria Steel Co. paskyrė \$2,000,000 ant pastatymo 25 naujų peczių tirpinimui gelezies.

Evansville, Ind. Czionais sustraikavo kasyklose Big Four ir Wooley kalnakasiai reikalaujami algos, kokią centraliszka unija tai apielinkei paskyrė.

Monongahela City, Pa. Kasyklose Hayove pradėjo dirbti ir 400 kalnakasių gavo darbą.

Springfield, Ill. Galiausiai susitaikė kasyklų savininkai su straiikieriais ir pakėlė algas po 9 ir 12 ct. ant tonos.

Chicago, Ill. Namų statytojai nesuitaikė su kontraktieriais ir dėlto yra neiszvengtinas straiikas. Sekanczią sanvaitę sustraikuosę iki 33,000 darbininkų. Apart namų statytojų straiikuos darbininkai, kurie padaro visokią medegą dėl namų statymo. Gelezinkelių darbininkai rengiasi straiikuoti, jeigu kontraktieriai norėtu isz kitur medegą parsitraukti.

Prie biographijos D-ro Kudirkos.

Padavė D-ras Basanavicius.

(Tęsa.)

Prie szito laiszko buvo pridėta Kudirkos ranka raszytas litographuotas programos draugystės „Lietuva“, kurę „pro memoria“ talpiname.

D-ste „Lietuva“.

A. MIERIS.

I. Platinimas szviesos. II. Atgaivinimas ir pakėlimas tautiszkos dvasios, raszliavos ir dailės. III. Pagerinimas ukiszkos butės. IV. Platinimas rubezių lietuviszės.

I. *Platinimą szviesos D-stė atsiėks:* a) iszduodant ir platinant laikraszczius ir knygas lietuviszkoje kalboje ir dvasioje mierio D-stės; b) platinimu szviesos ir naudingų žinių abelnai netik rasztu bet ir žodziu, pagal iszgalėjimą; c) szelpimu per stipendijas ir medegiszką pagelbę jaunumenės, einanczios į mokslą visokiose jo szakose, teipogi užsiimanczios daile ir amatais; d) įtaisymu mokslavieczzių, pamokinių, skaitymų ir t.t.

II. *Atgaivinimą ir pakėlimą tautiszkos dvasios D-stė atsiėks:* a) iszaiszkinimu skirtingumo lietuvių nog paszali nių tautų; b) skirtingumo tautystės nog tikėjimo (nesiekent tikėjimiszku daiktų), o tai per platinimą žinių apie pereinuvę Lietuvos, sziane niszką politiszką padėjimą ir iszrozijimą sekmių ateituvės.

III. *Pagerinimą ukiszkos butės D-stė atsiėks:* a) platinimu pamokinių apie pagerinimą zemdarbystės (įrankiai ukiszki, augiuimas gyvulių, sodai, žuvinikystė ir t.t.); b) pakėlimu amatų; c) patraukimu į prekystę.

III. *Platinimą rubezių Lietuviszės D-stė atsiėks:* a) sulaikymu emigracijos; b) užlaikymu zemės rankose Lietuvių; c) iszpirkimu zemės isz-

rankų svetimtauczių ne tik vidurije Lietuvos, bet ir parubežeis.

B. ŠANARIAI.

Šanariais D-stės gali būti išvien, vyrai ir moterys, tikrai sutinkantieji su mieriais D-stės.

I. Padalinimas šanarių.

Šanariai dalinasi į tris skyrius: 1, 2 ir 3. a) Prie šanarių 1-mo skyriaus gali prigulėti inteligencija (abelnai) doriszkai ir moksliszkai atsakanti D-stės užduotei ir galinti paduoti iniciatyvą; b) prie šanarių 2-ro skyriaus priguli šanariai tie, kurie tinka prie tikro išpildymo iniciatyvos šanarių 1-mo skyriaus, tai yra toki, kurie yra apszviesti, kurie gali būti naudingais talkinykais šanarių 1-mo skyriaus, bet negali būti vadovais D-stės; c) prie šanarių 3-cio skyriaus priguli visi tie, tarp kurių reikia platiati mierį D-stės ir kurie nori naudoti iš užduotės D-stės.

II. Rėdas šanarių: a) Šanariai 1-mo skyriaus dalinasi į vietines sekcijas; b) sekcijos dirba pagal savo nuomonį (sutinkant su mieriu D-stės); c) svarbesniuose dalykuose sekcija susinesza su komitetu, kuris arba pats duoda išrėdzimą arba surenka balsus delegatų (rasztu, arba suvažiavus) visų sekcijų dėl perkratinėjimo užmanyto reikalo.

Komitetas D-stės. 1) susideda iš Pirmsėdzio, Kasieriaus, Rasztinyko, Knyginyko ir mažiausiai keturių šanarių (skaitlius šanarių gali pasididinti pagal pasididinimą skaitliaus šanarių D-stės); 2) Šanariai K-to išrenkami iš šanarių 1-mo skyriaus syki ant metų ant susirinkimo delegatų visų sekcijų; 3) Šanariai K-to susinesza tarp savęs per rasztus, arba susirenka pagal reikalą; 4) Prie K-to priguli: a) užziurėjimas kasos, knyginycios ir užtvirtinimas svarbesnių darbų sekcijos ir reikalaujamų pinigų; 6) perziuro-

jimas referatų, kuriuos persiunczia sekcijos syki ant bertainio; c) užtvirtinimas priemimo ir išzmetimo šanarių; d) Sudas D-stės, kuris susideda iš pirmsėdzio ir dviejų šanarių K-to.

Pasarga. Šanariai perzengę įstatymus D-stės, gali būti izmesti, arba pervesti iš auksztiesnio skyriaus į žemesnį, o tai po perkratinimų per Sadą K-to perzengimos šanario.

III. Darbas ir pareiga šanarių: a) Kiekvienas šanarys 1-mo skyriaus turi stengtis gyventi Lietuvoje pagal išgalėjimą; b) negyvenantieji Lietuvoje turi szelpti mierį D-stės labiausiai rasztiszkais darbais ir pinigais; c) pasieligimas šanarių 1-mo skyriaus turi atsakyti mieriu D-stės visuose dalykuose; d) Šanariai 1-mo skyriaus renka šanarius visų trijų skyrių (3-cio skyriaus renka patis, arba per šanarius antro skyriaus); e) D-stė užlaiko reikalingose vietose agentus.

C. KASA.

a) D-stė turi savo kasą, prie kurios priguli visi šanariai D-stės; b) Kasa susideda iš pinigų renkamų nog šanarių D-stės tikaujų ir šanarių pagarbės.

Tikri šanariai D-stės moka: 1-mas skyrius — įrasztų 3 rublius, o metinis mokestis szeszi rubliai; 2-tras skyrius — įrasztų vienas rublius, o metinės mokesties trys rubliai; 3-cias sk. moka įrasztus ir metinį mokestį pagal išgalėjimą.

Pagarbės šanariai moka po dvidesimt penkis rublius ant metų.

Pasarga. 1) Mokesziai įrasztiniai ir metiniai yra paduoti mažiausiai, bet šanariai gali mokėti ir daugiau; 2) mokesziai metiniai mokami yra šanariais arba išsyk, arba rečiausiai dvi mėnesinėms dalimis.

c) Šanariai 2-ro ir 3-cio sk. sudeda pinigus į rankas

arciausiai gyvenanczio šanario 1-mo sk., kuris siunczia į K-są.

d) Kasa didinasi teipogi pinigais surinktais iš pardavimo, knygų, susirinkimų, vakariszkų, skaitymų, teatro, koncertų, amortizacijos ir t.t.

e) Pinigai kasos yra naudojami pagal mierį D-stės:

1) Ant izdavimo knygų ir laikraszczių dvasioje D-stės,

2) — mokeszių už konkursus,

3) — paskyrimo stipendijos dėl neturtingų mokytinių (vaikų šanarių ir abelnai Lietuvių),

4) — uždėjimo mokslaviecių ir skaitlanamių, kur ir kada bus galima,

5) — uždėjimo knyginycios ir muzejaus D-stės,

6) — uzvedimo ir pakėlimo dailių ir teatro lietuviszko,

7) — uždėjimo ir szelpimo dirbtuvių (su mokslinyczia amatų) ir kromų lietuviszkų,

8) — szelpimo izradimų.

9) — užlaikymo žemės rąkose Lietuvių ir izspirkimog svetimtauczių, szelpimo, pagerinimo ukystės,

10) — paskolijimo pinigų šanariams D-stės, szelpimo beturezių, naszlių, siratų ir ligonių iš šanarių D-stės.

Pasarga. Stipendijos, paskolijimai, szelpimai ir t.t. gražinasi atgal į kasą, pagal išgalėjimą szelptojų, per amortizaciją.

Kasa turi savo įstatus.

D. KNYGINYCZIA.

D-stė turi savo knyginyczia, kuri susideda iš knygų visokuose liežiuviuose, o ir visokios įtalpos kaip pirktų teip ir dovanotų.

Knyginyczia turi savo įstatus.

D-stė turi savo peczetį.

(Pabaiga bus.)

Iš lietuviszku dirvu Amerikoje

Athens, Ill. Pagal užmanymą, kad lietuviai užvestu

vieną dieną tautos bei tėvynės labui, paszveddami tos dienos uzdarbį ant tautiszkų reikalų, ką keletas mūsų tautiecių yra jau atlikę, kaip tai V. Sabonis iš Lawrence, Mass., Vladas Dauganis iš Sowelltown, Me. ir J. Žmuidina iš McAdoo, Pa., nuo kurių nenoriu ir asz atsilikti ir czion savo „tautiszkos dienos“ uzdarbį prisiuncziu „Vienybės“ redakcijai skirdams teip: 50 ct. „Tėvynės Mylėtojų Draugystei“, \$1,00 parodai mūsų raszliavos Paryžiuje ir 50 ct. paszalpai mūsų kankintinių, kurie už lietuviszkus rasztus tapę iztrempti iš tėvynės į Siberiją.

Mieli broliai tautieciai! kuomi greiciausiai atlikime savo „tautiszką dieną“ kaipo tikri Lietuvos sunus. Neziurėkim ant mūsų gaiszintojų kaipo tai p. Boczkaucko arkun. Ž. kuris nori turbut į zengti pėdas buvusio Vilniuje Žilinsko, bet darykim kas puolasi daryti ir netrukdykime užmanytų veikalų, kurie galėtu nenusiduoti dėl stokos materialiszkos. Mes sziantien galim užsitikėti pilnai mūsų vadams, kurie reikalus veda atsakancziai ir iš jų bus nauda. Kitados mą buvo visados stoka pinigų, bet kada pradėjau skaityt geresnius laikraszczius ir knygas, pasidaugino pas mane pinigai, sveikata o už vis protas; visai nauju žmogum tapau, ko liuki kiekvienam savo broliui.

A. Paulekas.

Pittsburg, Pa. Lietuviszkas knygynas czionai laikė susirinkimą ir prakalbas ant kurio kun. V. R. Dilionis perstatė aiskiai parodos reikalus ir ragino susirinkusius bei draugus izsigalint paaukauti po kiek, iš ko susirinko \$6,55 ir \$2,05 kankintiuiams, kurių czion paduodu ir vardus kartu.

Jonas Jasaitis.

Gilberton, Pa. Mes Gil-

bertono lietuviai turime uždėję Citizens draugystę po vardu karaliaus Jagėlos ir kad prisidėtumėm prie abelno reikalo mūsų parodos Paryžiuje, paaukaujame czionai \$10,00 iš savo kasos, ką prisijunčiame parodos kasierini J. J. Paukszcziui. Prezid. A. Morkeviczius
Skr. Ad. Vaicziunas

Newark, N. J. Vasario 18 d. vietinė Tėvynės Mylėtojų Draugystės kuopa laikė vieszą susirinkimą ir prakalbas apie mierius ir naudą T. M. D. ir abelną stovį lietuviystės. Kalbėtojai buvo M. Ambrazeviczia, L. Ereminas, K. Svytra, K. Rutkauckas ir V. Ambrazeviczius. Visi kalbėtojai nurodė reikalingumą prigulėjimo kiekvienam tautieciui prie T. M. D. kuri platina lietuviską raszliavą ir apszvietą; nurodė kaip lietuviams yra reikalinga vienybė kovoje priešais mūsų nevidonus kurie yra pasirengę mus isznaikinti nuo žemės veido ir privedė paveiklus kitų mažų tautų, kurios laikydamosi vienybės net iszsiluosavo isz po svetimo jungo ir sziandien yra patvaldiszkomis. Jeigu norime kovoti už savo tiesas, už buvį, tai neturime sklaidytis į partijų partijas ir kautis tarp savęs dėl tikejimųszkų pažvalgų, kurios mūsų supustyja tiktai brangų laiką, darbo yra kupinai dėl visų rankų ant tautiszko mūsų apzelusio dirvono. Jokis tikejimas mūsų neiszgelbės tautiszka, nes lenkai katalikai, maskoliai stacziatikai o vokiecziai vėl protestonai, visi mus engė ir engia kaip įmanydami, o mes vietoje nuo jų gintiesi, tarp savęs kaujamės už tikejimųszkas pažvalgas. Visa pasaulė juda pirmynžengystėje, o mes varome vienpusystę, girtuokliaujame, sėdim tamsybėje nežinės, o mūsų nevidonai isz to naudojami. Gyvuoliai ir paukszcziiai norėdami pergaleti savo stipresnį priešą telkia-

si visi į vieną pulką ir isz vienkovoja prieš savo priešą kol jo ne pergali, taigi jau gyvuoliai yra už mūsų žmones protingesni, geriaus supranta reikalą vienybės. Teipogi buvo minėta apie lietuviszkuosius mūsų judoszius visokio mencaius, padedanczius maskoliams naikinti lietuviszkuosius rasztus bei apszvietą. Mūsų judosziai yra, pradedant nuo praszioko iki vyskupų net. Prasziokas tamsunėlis iszduoda savo brolių žandarams už czerką degtinės arba keletą rublių, urėdninkėliai ir szunbajoriai, caro tarnai (Marma, Aleksa) iszduoda už pagyrą, maskoliszką barbalą (krestą), o kunigija (Bukota, Rodzevicz, Zvierovicz) pasiputusi lenkystėje smaugia lietuviszką dvasią kur tiktai gali už ką gauna nuo caro atmokestį pinigais ir orderiais! Neuzginami faktai! Ką veiktu pilpiniecziai ir burai, jeigu jų tarpe būtų tiek judoszių? Amerikos valdzia, kaip vadina, puslaukiniams pilpiniecziams buvo paskyrusi penkis milijonus dolerių, kad papirkti vadus arba sziaip judoszėlius. Ar buvo gindėti bent vienas atsitikimas? Ne! Su panieka jie atmetė begėdiszką amerikonių pasiulymą. Anglija vėl nesigailėtu milijonų papirkimui burų ir jų vadų, bet nei paminėti apie tai negal. Pilpiniecziai ir burai mylinti brolystę, lygybę, laisvę ir mokantį guodoti žmoniszkumą ir tautos garbę, tokius judoszius, kaip lietuviszkiejie, tuojaus pakartu, jeigu tokių rastusi jų tarpe!

Po prakalbų prisiraszė prieš mūsų „T. M. D.“ kuopos 16 sanarių. Užmanymas agitacijos ir mokeszies po 15 ct. kas trys mėnesiai mokėti yra labai praktiszku. Dabar mūsų T. M. D. kuopa turi 38 sanarius, agitatoriai rinkis nuo jų mokeszcius kas susirinkimas ir nuoszaliui.

Ant susirinkimo ėmė dalyvumą ir „Dr. V. Kudirkos Giedorių Draugystė“ kur keturiais balsais gražiai padainavo „Saulelė teka“, „Viena daili mergelė“ ir „Ant kalno karkalai siubavo“. Už gražų padainavimą kuopos sekretorius V. Ambrazeviczius padėkavo jo dainoriams už jų darbsztumą ir p. L. Ereminui, kuris drauge nesigaili laiko ir kasztų dėlei pakėlimo brolių dvasės ir lietuviystės. Tokie dainavimai, koncertai, organizavojimasi tautiszkų moteriszkų draugysezių gaivina lukestį į geresnę ateitį.

Kuopos sekr. V. A.

Waterbury, Conn. Vietinė „Tėvynės Myl. Dr.“ kuopa parengė ant 24 d. Vasario vakaro puotą, įzenga vyrai 50 ct. moterims 25 ct., svetainėje buvo viskas dovanai, sveczių susirinko vidutiniszkai ir visi gražiai linksminosi. Kadangi buvo parengta minėta puota ant tautiszkų reikalų, tai dėlei kuopos paaukavo szie biznieriai:

K. Baltrukonis baczkutę alaus ir skrynutę cigarų; J. Klikeviczia baczkutę alaus; A. Stacziokas baczkutę alaus; J. Daniseviczia 4 skrynutes limonado; J. Baltruszis isz Kazimierinės Dr. krautuvės didelį virtą kumpį ir J. Penikas duonos kelioliką kepalukų, už ką garbiems mūsų biznieriams isztariam aczių parėmime mūsų kuopos; kiti gi biznieriai negana ką neprisidėjo, bet stengėsi kenkti net.

Kn. P. Saurusaitis 25 d. Vasario bažnyczioje užsiminė, kad tikrai nežinas, bet mislyja, kad „T. M. Dr.“ kuopa tyezioms ant kerszto uzlindo su savo bažiuku, kadangi ant to pat vakaro jisai buvo parengęs fėrus ant bažnyczios naudos. „T. M. Dr.“ kuopa buvo nutarusi apie parengimą puotos jau 30 d. Gruodzio, 1899 m. o apie parapijos fėrus nieko ne-

girdėjom iki paskutinių dienų. Taigi bereikalo kn. Saurusaitis mislyja būk „T. M. Dr.“ sanariai ant kerszto jam darę.

Vardan kuopos

M. J. Damijonaitis.

Murphysboro, Ill. Szitame mieste lietuvių nėra apart manęs ir mano draugo, daugiausiai yra italų, prancuzų, vokieczų, airių ir 3 pruslenkiai. Darbai eina labai prastai, kad su szeimyna vos gali iszgyventi. Teipgi czion artymais Carterville tėsėsi dar straikas ir ne žine kada pasibaigs. Mat pernai pradžioje meto kalnakasiai sutvėre uniją ir visi susiraszė, ką pajutę kasyklų uzveizėtojai numuszė tuliems algas o kitus nuo darbo be priezasties paszalino ir pagrasino, kad kiekvieną unijonistą nuo darbo paszalins. Nuo 16 Gruodzio iki 1 Vasario tėsėsi prova straikieriu su gelzkelio kompanija, kuri atvezė „skabsus“, kurių straikieriai neiszleido nei isz vagonų ir zinoma suszauzė vagonus bei nuszovė vieną juodveidę. Teipgi antroji prova prasidėjo 13 Vasario už nuszovimą 5 murinų; į 400 yra liudininkų ir nei vienas nematė kas anuos nuszovė, nes tuomet visi szauzė, te p straikieriai kaip ir kompanijos samdininkai. Kas lika kaltu nežine.

Visiems lietuviams szelpiant parodą bei kankintinius, prisidėdu ir asz su savo grasziu; \$1,00 aukauju parodos reikalams ir 50 ct. ant kankiatinių (jau kvitavota 9-me num. „Vienybės“. Red.) Prie szittų reikalų privalo prisidėti kiekvienas lietuvis ir juos szelpti, neveizint ant Baczkauckų ir Zilinskų, kurie tokių darbų neapkenczia ir stengiasi pjudyti žmones, kad jie vienybę nepamylėtu ir neatsidarytu akys, kad jie nepamartytu ką jie gali nuveikti vienybėje. J. V. Pasalauckas.

Fraser, Iowa. Kaip matoma iš laikraščių „Lietuvos“ ir „Vienybės“, tai daugelis mūsų tautiečių darbuojasi apie atgavimą lietuviskos spaudos bei šelpimą nukentusių už lietuviystę, ir ten yra didesnė pasekmė tame, kur randasi apszviestiesni tautiečių, kurie nenuilstanciai darbuojasi ir aiskina nesuprantantiems tuos reikalus. Geistina yra kad tiejie tautiečiai neperstodami ir toliaus darbuotusi ir aiskintu nesuprantantiems žmonelėms apie visokius mūsų tautiskus reikalus, o tikin, po tulo laiko, susivienysim visi į vieną kuopą ir tada viskas bus lengviaus. Štai kaip ma ejsi. Pas mus lietuvių yra visai mažai, bet asz neperstojau jiems aiskinti mūsų spaudos reikalus, kaip galėjau, ir štai jau antru kartu prisiuncziu \$1,25 parodai (jau kvitavota 9tam num. „Vienybės“ Red.) nuo tujų, kurie nei iš tolo nenorėjo apie tai girdėti. Keletas tokių kietsprandzių atsirado kurie nieko neaaukavo remdamiesi ant Baczkaucko ir kun. Žilinsko pagal „Tėvynę“, kuris savo peckelevimais tokius kietsprandzius rodosi užartavojo. Bet mes, mieli tautiečiai, ne bokime ant tokių pluszkių, neperstokim darbuojasi ir turėkim lukestį kad ir į mūsų langelį įspį saulelė. Pažiurėkim sziaudien į burus arba pilipinūs ir kitas tautas, buvusias suspaustas ir paniekintas, kaip jie sziaudien per savo susipramą, susivienijimą, nors su didzioms gyvaszių aukoms, truszkina savo prispaudėjų galybę, teip stiprių ir verziasi prie iszsiluosavimo. Gal ateis toji valanda, kada ir mes susivieniję priversime savo despotą-prispaudėją sugražinti visas mūsų tiesas kaipo žmonių ir tautos. *A. Antanyas.*

Delray, Mich. Mūsų draugystė vardan „Dr. J. Szliupo“

ant mėnesinio susirinkimo 25 Vasario, ant kurio, tarp kitko, nutarė paaukauti po kiek ant mūsų kankintinių ir balsuoti už tokį kankintinių komitetą, kuris yra jau užmanytas, ką mūsų draugystė patvirtina: Prezidentu—Dr. J. Szliupa, Sekretorium—p. Szerną, Kasierium—p. A. Olszevskį.

Aukų sudėjome \$2,47 ir reikalaujame, kad komitetas užsiimtu savo darbu, pasirupintu aukas iszsiųsti, kuriems jos paskir'os, kad negulėtu laikraščių redakcijose.

Sekr. *K. Gediminas.*

Lost Creek, Pa. Porą metų atgal, tarpe mus kaimelio lietuvių radosi mažas skaitlius ukėsų szios szalies o ir tie patys neturėjo vienybės; iszkrikę buvo prie visų partijų ir iszrodė teip, kad jų suvis lyg nebuvo, nes svetimtaucziai nebojo nieko apie juos. Szian dien vienok pabudo nauja dvasia, idėja progreso dasiekė mus, kad ir mes turim lipt laiptais politiszkių kopėdzių. Tapo iszaiszkinta ir suprasta vertė ukėsystės kad ir apsunkyta, ir laikė dviejų metų pasididino nuo 25 ant 53, nors nekiek daugiau yra per 75 vyriszkas ypatas. Pereitą metą sutvėrėm kliubą, kuriame randasi visi lietuviszki laikrašcziai ir nors mažas kambarelis, vienok suėję apsvarstom visus bėganczius reikalus.

Ir teisybės žodį tariant, darbas bei vienybė mūsų pasirodė szimet jau su ugeliu vaisiaus. Susiriukom vieną nedėdienį kad apsvarstyt, ant kokios pusės atyduot savo balsus. Pribuvo ir anglų pasiuntiniai citizens partijos kad patirti mūsų nusprendimą. Mes pristojom prie jų partijos ant tokių iszlygų, kad vieną mus lietuvių tur priimt ant tikieto ir kad vakarinė mokyklą butų be jokios mokesties, kurios mes nuo demokratų iki sziam laikui negalėjom gauti.

Pasiuntiniai pristoję ant mūsų reikalavimų, ir mes perstatėm A. Kalvaitį ant mūsų apskriczio kasierium, kuris ir tapo padėtas ant tikieto. Iszgirdę tai demokratai siulė mums geresnius urėdus, bet mes savo žodžio remainėm ir parodėm visiems, kad vienybė mus tarpe yra. Atėjus dienai rinkimo, susiriukom visi į pulką ir kaip kareiviai nuėjom atyduot savo balsus zadėtai partijai. Nieks mus netraukė už skverntų ir nesitūle alaus, nes matė, kad tvirtas ryszys vienybės mus risza. Ir ant mūsų laimės, visas tikietas mūsų balsuotas emė virszų. Naujai iszrinkti urėdninkai padarė balių, ant kurio ir mus pakvietė, pavaiszino ir dailiai palinksmino, o mokyklos direktoriai tvirtai prizadėjo, kad ateinanczią žiemą turėsim vakarinę mokyklą.

M. Bridickas.

Isz keliones.

Norint daugumai lietuvių Skulkino apielinke yra gerai zinoma, bet asz mislyju, jog skaitytojams nebus be naudos, kad czion paduosiu nors trumpus savo patėmyjimius. Paprastai lietuviai kalba apie Skulkino apygardą, ypatingai Szenadorį, kaipo didziiausę lietuvių sostapilę, kas tiesa ir yra. Szenadoryje ir jo apielinkei gyvena lietuvių virsz 12,000, skaitlius ganėtinai žymus, galintis nuveikti naudingus darbus dėl savo tautos. Bet kaip visur didesnė dalis mūsų brolių atsizymi daugiau blogais apsiėjimais, teip ir Szenadoryje galima matyti daugiau blogų darbų, ypatingai girtybės iszszaknėjusi czion placziaus negu kitur.

Su gailescziu reik prisiveizėti į pasielgimą mūsų brolių laike iszmokesties subatvakariais ir nedėlvakariais, ir į kurę szalį tikt pažvelgsi, visur regėti vien degtinės plėczkos

ir blekinės alaus; nesztojos svaiginanczių gėrymtų, tarsl darbszczios bitės nenustoją duzgti į visas szalis viena paskui antra, mat jos patarnauja savo vyrams tranams, kurie parnesztą medutį su pamegimų sriaube. Kas gi liudniaus, kad szį peiktiną darbą nuveikia daugiausiai mūsų moters augintojos jaunosios gentkartės; jauni vaikellai prisiziuurėję į apsiėjimus savo tėvuczių visados seka jų pėdoms, nes kaip priezodis sako „kad obuolys netoli ritasi nuo obels“. Dėl persitikrinimo pasekmių girtybės užtenka pereit gatvėms per apgyventas lietuvių vietas arba pervaziuoti strytkarių vakarais, kur nuo szlykszcziau kalbų reikia užsikimszti ausis, nekalbant jau apie blogus ir peiktinius atsikimus kareziamose ir privatiszkuose gyvenimuose.

Nekartą lietuviai sanprotauja ir pakelia klausimą, kodėl szios apielinke mus broliai mažiaus atsizymi tautiszkuose darbuose? Reikia suprasti priezastį, kad dvi prieszingos ypatos ne gali sugyventi vienoje vietoje; kur vieszpatauja degtinė ir alus, ten negali buti tėvyniszkuomo, girtuoklio namuose negalima atrasti tautiszką bei darbiniškiszką laikraztį arba moksliszką knygą, patobulinanczią žmogaus protą, nes jo visas mokslas ir pasididziavimas yra, kada jis prisigėrę ir pasizėminęs save žemiaus gyvuolio ir tuomi gerisi. Skaitytojam yra jau zinoma bjaurus atsitikimas tarpe szios apielinke lietuvių William Penn., kur asztuoni lietuviai tapė nusudyti ant jakorimo isz priezasties girtybės. Perveizėjus nors pavirszutiniai blogus tautiečių darbus ir parodę priezastį tų blogų darbų parodysiu ir gerus, tik nelaimė, kad gerųjų randasi labai mažas nuoszintis ir dėl veikimo gerų pagirtinų darbų per mažas skaitlius tautiečių.

1899 m. suprantanti lietuviai mokslo vertę ir naudą tautiszko darbavimosi, sutvėrė kuopelę „Tėvynės Myletojų“, prie kurios priklauso vos keletas tautiečių; jau nuo keliolikos metų randasi czion teipgi socialiszka kuopa, kelianti darbininkiszką klausimą, bet darbininkai nesikreipia prie jos nesuprasdami tos naudos. Pagelbinių draugysčių užsilaiko trylika, penkios laisvos ir asztuonios bažnytines, mieriai visų paprastai, vienodi, pagelbaligoje ir iszkilmingas palaidojimas mirusių. Prie abelau musų reikalų, perstatymo lietuviszkos literatūros Paryžiuje ir suszelpimo kankintinių prisidėjo su aukoms per mažas skaitlius pagal apstumą lietuvių. „Lietuvos Sunų Draugystė“ yra laisvą, tikėjimiszkais reikalais draugystė neužsiima, į savo eiles priima kiekvieną dorą lietuvį, nesenesnį per 40 metų, isztyrę tokio prabėgusį gyvenimą; atsitikus myriui tarpe sanarių, draugystė nesiprieszina laidoti sanarių su apeigoms bažnyczios, bet tokiam karte visi draugai yra liuosi nuo palydėjimo; jeigu gi sanarys yra laidojamas be apeigų bažnyczios, tada kiekvienas draugas apleidęs palydėjimą be svarbios priezasties užmoka bausmės \$5,00. Draugystė turi savas privatiszkas kapines. Kas link medegiszko pasilaikymo draugysčių ir pavienių ypatų, spręsti pilnai negaliu. Randasi czion apszčiai lietuvių užsiimanczių visokiais amatais ir prekystėms kur pirmą vietą užima kareziamos. Politikoje Szeenadoriecziai yra nužengę bent vieną žingsnį pirmyn, nes 1897 m. iszrinko lietuvių miesto majoru p. A. Tabarą; dabar lietuviai nėra teip lupami kaip gaspadoriaujant svetimtaucziams. Žinome jau, kad lietuviai turi nepagirtingą paprotį be mieras gerti ir pasakui prisigerę kelia truckszmingas passtynes, ypatingai vie-

szuose susirinkimuose, ant vestuvių ir kriksztynų; yieszus susirinkimus atlieka musiszkiei paprastai subatos vakarais užbaigdami nedėldieniais kur prisipildo lietuvių pilnas kalėjimas; dabar jau panaszios regyklos neatsitinka, gal lietuviai pradėjo mandagiaus apsieit susirinkimuose ar p. T. juos atvedė į protą?

Reikia pripazinti tiesą, kad Szeenadoriecziai nors isz dalies pradėjo aprinti pesztynėse; narimo sziaudien dvi garsingiausios pesztukų partijos „dzerije“ ir „kolstrinet“, peszasi dabar tik pavieniai. Szeenadoriecziai giriasi pasistatę puikią bažnyczią kuri kasztuoja per \$60,000 imant pavirszuti nei; bažnyczia medinė, apdengta isz lauko bleke, kuri iszveizi it butų akmeninė bet blekei surudijus, suplyszus, graži iszveizda pasibaigę ir dabar szeenadoriecziai ruosziasi prie statymo tikrų akmeninių sienų. Ant galo turiu paminėti apie vietinę lietuviszką kapelija, kurioje yra apie 30 lietuvių, grajijanczių ant visokių instrumentų ir nekartą Szeenadorio lietuviai apturi pagyrimą per angliszkus laikraszczius. Tai ir viskas ką galėjau užtėmyti gero ir blogo musų lietuviszkoj sostapilėje.

Antra vieta seka Szeenadorį skaitliu lietuvių tai Mahanoy City; sziaame miestelyje randasi per 350 szeimynų. Suprantanczių tautiszkus reikalus bei darbininkiszkus randasi menkai; tautiszkus bei darbininkiszkus reikalus Mahanojiecziai palieka szelpti svetiemiems; pabaigoje 1899 m. pora tautiečių užsidedę tėvynės meile pradėjo kelti savo brolius isz letargo, emė rinkti aukas musų kankintiniams ir parodai kur szis pagirtinas darbas nepatiko aklietojai lietuvių „Saulėi“ o jos iszdavėjas ragina net pesztukus apsiginkluoti su lazdoms prieszais tautiszkus darbininkus; zinoma, apart

gerų lietuvių netruksta pesztukų ir už tai „Saulė“ nors isz dalies turi pasisekimą. Pabaigoje 1899 m. ir czion susitvėrė kuopa „Tėvynės Myletojų Draugystės.“

Tarpe lietuvių Mt. Carmel tautiszko krutėjimo veik negalima užtėmyti nors randasi keliolika vyrų iszmanesnių. Mt. Carmiecziai savo supratimą, pasilaiko vien dėl savęs. Teipgi atsilikę tautiszkuose darbuose lietuviai Shamokin'o, ir visą iszganymą mato vien lenkystėje, prigimtą savo kalbą yra sumynę po kojų nors lenkiszkos, su kuria giriasi, tik tulas temoka.

Minersvillės lietuviai savo laike buvo labai darbsztus ir garsingi, lygiai ir tautiszkuose reikaluose bei darbininkiszkam klausime, bet sziaudien viską atidėjo į szalį ir vietą darbo užemę tarpzaviszki vaidai. Isz visų vietų, kur man tikosi lankytis geriaus yra pakilę tautiszkame supratime lietuviai kaimelio Smoke No 2. Nors czia musiszkių randasi skaitlius ne didelis, bet jie žymiai darbuojasi dėl vargstančios musų tėvynės ir krolių, už ką pripuola dėka tautiecziai M. Bridickui. Kaimelis Smoke No 2, yra atokume apie dvi angl. mylias nuo Shenandoah. Mahanoy Plane ir Gilberton'o lietuviai, nekaltant apie pirmesnį darbavimosi žengia prie apszszvietimo žymiu žingsniu; pastarąm laike szios apielinkes lietuviai nusamdė kambarį dėl knygyno, kuriamė, dori vyrai susirenka vakarais ir praleidžia liuosą laiką. Baigdamas savo apraszymą turiu už pereigą paminėti nors pora zodelių apie musų moteris. Apkeliavęs visą Skutkino ir North Cumberland'o apygardą, atradau tik dvi moteris skaitaczias gerus laikraszczius; keliaujant po sziais apielinkes galima atrasti moterų su visokioms paziuoms; asz visadas stengiausi parodyti

naudą skaitymo atknykdams lietuviszkas bakuzes ant ko mažai moterų sutiko, daugumas dar vis priesztaravo, kad isz skaitymo duonos nevalgysę, skaitymas girdi tai užsiėmimas dykaduodių ir szliuptarnių. Abelnai imant tai Skulkino apielinkės moters supratime stovi žemiaus už Luzernės pavieto moteris, nes czionyksztėms moterims truksta geros vadovės, kuri galėtu parodyti joms kelią prieszakyn.

Kelovis.

Isz visur.

Tiroliuje, Austrijoi, sodietė Amelija Pientak sudegino savo du vaiku, kad gautu jų gyvasties apsergėjimo pinigų.

Provincijoi Valladolid, Ispanijoi, sudegė Attaquines miestelyje 320 namų; daugelis gyventojų vos gyvastį iszgelbėjo; teipgi keliolika žmonių sudegė. Gubernatorius ir ministeris vidurinių reikalų nukako ant vietos nelaimės, jeib suteiktu pagelbą.

Viennoje tapo nusudytas ant 3 metų sunkių darbų tikėjimo ir doros mokintojas kunigas Lukoszius Kinateder'is už suzagimą 14 metų mergaitės.

Italijoi nuo 1890 iki 1895m. tapo sudo nubausta 624,127 vyrų ir 129,125 moters. Vyrai daugiausiai buvo prasikalte vagyste ir musztymis o moters vaikų žudystoje.

Isz Poznaniaus kareiviszko kalėjimo pabėgo apicieras Wessel, prancuzas, kuris suvartojo ant savo reikalų pinigų, už kuriuos turėjo nupirkt kariaunai tinkanczius arklius, bet į knygas buvo įraszęs, kad arkliai nupirkti, ir pardavęs Prancuzijai visas kariszkas paslaptis. Jam pasisekė numusztuoti nuo rankų ir kojų retezius ir persirėdzius į moteriszkus rubus pasmukti.

LATVIU TAUTA,

KITAKART IR ŠIADIEN.

PARASĖ
JONAS ŠLIUPAS, M. D.

(Tęsa)

Jų protą prie angštesnių, dvasiškų lietu, pirmasai mokino juos nekaltų linksmių — todėl jam ar priguli pirmoji ir didesnėji Latvių meilė ir guodonė, todėl jis ar su pilna tiesa galėjo liepti ant savo kapo akmens parašą padėti: „Latwis“. Bet mes iš savo pusės galėtumėm šitą antrašą papildyti, kura taip skambėtų: „Leelais Latwis“.

Kiti Latvių raštininkai emė sekti pedomis Stenderio, ir leidė įsvietą ne be vien tikėjimiškus raštus; tarpe jų jma prakiliai vieta:

Jahnis Kr. Baumbach (1742—1801 m.) išleidė giesmes dviejuose rašiniuose: „Jauna un masa latwešču dsešmu—grahmata“ (1779 m.) „Swehtas dsešmas“ (1796 m.). Kalba giesmių yra gera, bet sausa. Be to jis perguldė Sturm'o gavenės apmąstymus (gawėnia apzerejumus) ir išleidė „Masa bidele“. Raštė „Weza deedelneeka Indrika behdu—dseesmiņa“, kuri tapė spau-ta pirmame Latvių laikraštyje „Latwiska gada—grahmata“, jis kariauja prieš gėrimo ligą.

Jahnis Indrikis Loskyliis (1740—1814 m.) užango Brolių draugystės nuomonėse ir buvo vėliaus anų kuningu Ulandijoje, Prancuzijoje, Silėzijoje ir galiaus Amerikoje, kur jis pasimirė 1814 m. Latvių brolių draugystei jis parašė: „Glarigis dsešmas, Deewam par godu un slawu“ (1790 m.) ir „Liturgia“ etc. Tie raštai vėliaus tapė daug sykių per-pau-dinti ir guodjami.

Pridrikis Gustavas Matševakis (1761—1813 m.) buvo pažymus Latvių raštininkas. Jo dvasiškos giesmės yra skambios, kalba gera ir įturyš nepeiktinas. Jo pamokslai „Jauna špred ku grahmata“ (1793 m.) yra taipogi nenupeiktini. Matševskis yra daug ir šiaip raštų parašęs, kurie, apart straipsnio apie „semes kopščamu“, randasi „Latw. gada—grahmatoje“, kur jis buvo šakliu sadarbininku. Ten apart smulknių straipsnių randame pagal Salzmana apdirbtą raštą: „Ka Prahtneeku Janis šawu dehlu Kristapu ir audsinajis“. Jo kalboje nesiranda anų rupumų, kokius uztinkame pas Stenderį ir kitus tojo pasekėjus.

Gustavas v. Bergmanas (1749—1814 m.) užsipelno paminėjimą savo darbštumo dėlei. Daugiau jis yra rašęs dvasiškus raštus: „Kristiga tizibas mahziba“ (1772 m.), „Swehti stahsti“ (1777 m.), „Šaņemamas šprediku mahzibas“ (1795 m.), ir aplink 20 dvasiškų giesmių. Iš šiaip raštų jo paminėsime: „Labu siņu un padomu grahmata“ (1791 m.), „Widsemes kalendars“, kurį Bergmans leidė nuo 1792 lyg 1800 m. Apart to jis naujai išleidė Manzelio „šprediku grahmatas“ — penktą ir Latvių biblijos trečią išdavimą. Rujeneje jis buvo įsitaisęs savą spaustuve, kur atspausdino daugelį suretėjusių veikalų. Jis pirmas rinko ir išleidė Latvių tautos dainas (1807 ir 1808 m.), į 500 dainų iš viso. Rankraštyje-gi paliko didelį latvišką žodyną.

Pirmoji Latvė dainė buvo Ona Borman, tulo ukininko dukte, kuri yra parašiusi keletą dainų.

Tarp geresniųjų giesmininkų randasi taipgi kuningai Harderis, v. Kuehl, Brokhusen, G. F. Kyberis, K. Sulzas (1772—1840 m.), Kroonass, o įpačiai Girgenzonas (1752—1812 m.), Ageluthas (1763—1848 m.), Launitz (1773—1832 m.) ir neužmirštinas Neregis Indrikis (1783—1828 m.), kura baudziavose gimęs pastoro aklu, ir, nors neregys, buvo rubsiuviu bei kurpiumi; sulaukęs išvalojimo nuo ponų, jis apdainavo žmonių valnybę nepeiktinose dainose.

Tame pat laike raštai išėję yra apie sveikatos užlaikymą (Lange ir Stobbe), apie rauplių skiepyjimą (Walters), tai vėl apie bulvių (Wahrs) ir obuolių sodnus (Stobbe), ir apie kiaušių (Tšarnevskis) bei galvijų auginimą (K. J. F. Elverfeldts), tai vėl apie bitis (Launitz), apie valgyvystos mokslą (Harderis), ir t.t., bet čion mes apsisiosime ilgiaus ant tų raštininkų, kurių darbai stovi artymais su Latvių dvasišku išsilavinimu.

Jonas Pridrikis Kazys Rosenbergeris, kuningas Jelgavoje, išlavė savo „Salašičanu pehs godigas, jaukas un augligas laika kaweščanas pee teem gareem seemas wakareem“ (1773 m.) su mieriu, kad atitraukti žmones nuo sėdėjimo karčiamose ilguose žiemos vakaruose; tai yra rankius trumpų apisakų.

Tą patį mierį turėjo taipgi Pinkių muizės kuningas J. A. Sternas išleisdamas „Jaunas šwehtas dsešmas, stahstičanas un zitas singes“.

Daug raštų spausdines yra Valmieros aprinkės klebonas Kristupas Harderis, iš didesnės dalies, savoje spaustuveje, Rubenės kuningo muizėje. Jis rašęs yra apie tikybos dalykus, taipgi apie valgių virimą, tai vėl apie žiamionių įstatymus, skaitliavimą, tai vėl sudėjo dvasiškas giesmes, tai vėl per 10 metų (1782—91 m.) leidė „Widsemes kalendaru“. Tačiau svarbiausiu jo raštu yra vokiškas: „Peesihmes un peelikumi pee prahwesta Stendera kunga latwešču grahmatiņas“ (1790 m.), kur jis Stenderio triušą apsarstydamas sulygina latvišką kalbą su lietuviškąja. Jis pirmas latvišką kalbą tyrinėja ant moksliško pamato. Rankraštyje jis paliko „pahrlabojumus un papildinajumus Stendera wahrdnizai“, kurį veikalą vėliaus A. Welligs išdavęs yra

Daugiau raštų apie praktiškus veikalus parašęs yra studentas Karaliaučiuje theologijos ir philozophijos, kura paskui visą savo amžių mokintojavo, kandidatas Matiss Stobbe (1740—1817 m.) Jis dėl Latvių apdirbęs ar guldęs yra „Weselibas grahmata“, „Pawaru grahmata“, „Abolu dahrsneeks“, „Usšauksčhana bakas dehstit“, „Kursemes mecha likumi“, taipgi nuo 1800 lyg 1817 m. leidė pirmą „Kursemes kalendaru“, kura jau išeidinėjo nuo 1763 m. iš spaustuves Liedtkės. Jis buvo didelis garbavotojas senojo Stenderio. Kiek jis dar butu padirbėjęs, kad jis butu sulaukęs metus po mirties išėjusio pirmo Latvių laikraščio: „Latwiska gada—grahmata“, kura jima gerbiama vieta Latvių rašliavos istorijoje! Rods išdavėju buvo Steffenhag-nas, ir kaip redaktorius Stobbei pasirašęs yra tiktai ant pastarų dviejų sąsagų; bet Stobbei priklausio dėka už tą triušą, kadangi jis netik

prieš tai buvo parašęs į 40 tai trumpesnių, tai ilgesnių raštų, bet jau nuo pačios pradžios su gera pasekme mokėjo aną surėdyti. „Gada—grahmata“ išėdinėjo 4 syk ant metų, kas ketvirtą dalį metų po vieną sąjuvą, 160 šalių didelį, už ką abonentai mokėjo 60 kapeikų ant meto. Kalba laikraščio gera, o įtalpa buvo pritaikinta prie anuometinių reikalų Latvių; dvasė laikraščio buvo valnamaniška, nuo prietarų valna. Bet laikraštis trumpai tegyveno, beje išėjo 1797 ir 1798 m., ir dėl stokos abonentų apsistojo išėdinėjęs. Pirmą metų išėjo apie 2000 ekz.; baudponiai mat ir kunigai iš visos Latvijos buvo užsirašę sav ir savo žmonėms naują laikraštį; antrą metų jau tikrai 1000 ekz. pareikalauta buvo; o trečią metų dar labiaus susimazinus abonentų skaitliui prisiejo sustabdyti išdavimą laikraščio. Vėliaus jaunasai Stenderis išmėtinėjo Latviams, kad jie nemoka guodoti labą „gada—grahmata“, kad Latviams laikraštį rašyti esą vis lyg ką barstyti perlus dėl kiaulių; Stenderis pats buvo vienu iš sąda bininkų to laikraščio.

F. W. K a d e rašė vokiškai apie Latvių mokslaines ir išauklėjimą.

A l e k s i s J a h n i s S t e n d e r i s, jau nesykj minėtas augščiau „garbus“ sunus senojo Stenderio, gimė Jelgavoje 1744 m. Pabaigęs namines mokslaines, jis tiesų lietos studijas atliko Kopenhagoje ir Helmštaedte; 1770 m. iškako į Karaliaučių ant theologišku studijų. 1775 m. jis pakliuvo už kuningą į Leel-Salvę ir Daudsavą ir, kaip jau paminėjome, 1779 m. pasiliko pagalbininku savam tėvui Sehrpylėje ir Sunakstėje, po kelių gi metų jis užėmė tėvo vietą, ir čion nugyveno savo amžių. Jis pasimirė 1819 m. ir palaidotas tapė šale savo tėvo ant Sunakstės kapinių. Ant Stenderių kapo Bolšvingų giminė pastatydino pilką akmens statuvą su parašu: „Sche aprakts Gotharls Friedrichs Stenders ds. 1714 g. mir. 1796 g. ar šavu gāspa-chu. Latvis“. Vėliaus tapė dadėta: „Cum filio Alexander Johannes Stender, patre non indigno“. Tačiau sunus turėjo kitokias pažvalgas apie Latvių tautą ir jos ateitę, negu tėvas, ir jam truko darbuose tos spėkos ir to uolumo, kaip kad atsizymėjo tėvas.

Jaunasai Stenderis iš naujo išdavė savo tėvo „Kristiga mahziba“, „Jauna gada wehleschanas“ ir „Augstas gudribas grahmata“, su papildymais ir pertaisoms. Kalba jaunojo Stenderio raštuose yra prastesnė. Nedaug jis yra rašęs apie dvasiškus dalykus; jei neskaitysime perlabuoto „mahzitaju rokas grahmatu“ ir paminėtų jau perspausdinimų, randame tikrai keletą jo dvasišku giesmių Kuršo giesmių knygoje (1806 m.) Pusiau dvasiškas, pusiau laikinis yra jo raštas „Dsihwošchanas špeegelis“.

Pirmas darbas svietiško įturio buvo „Lustesšpehle no semneeka, kas par muischneeku tape pahrwehrsts“ (Jelgava, 1790 m.); tai buvo pirmas dramatiškas veikalas Latvių kalboje, trumpai apdirbtas pagal Danų raštininko Holbergo triusą. Ypatų veikiančių pobūdžiai čion gerai tapė nupiešti, kalba gana gera, nors neretai labai rupi. Lietuviai galėu tą komediją su nauda pasavinti dėl savo teatro. Ant galo čion dar tapė patalpinta gera jauki apysaka apie „drauga Lizepura“, kur tarp kitko autorius nurodo, kokią pusą vyrui atneša nelaba moteris.

1805 m. Jelgavoje išėjo „Dseešmas, stahstu—dseešmas, pašakas etc. Teem latweescheem par islustešchanu un prahta peeaugšchanu“. Čion prakalboje Stenderis velyja, kad per

visą Latvių žiamę butu viena tauta, viena vokiečių kalba (1) ir „vienų vienas skubėjimas į garbią buseną“; tikrai su pagelba vokiškos kalbos Latviai lengviaus galėsį paiekti „proto išskaidrinimą“! Todėl jis visus Latvius ragina mokintiesi vokišką kalbą! Galiaus ant galo kniugos jis tas nuomones paantrina, nurodydamas ant Prusų tautos. Latviams jis išmėtinėja visokius netikumus: prietarus, savvalę, paleistuvystę, girtavimą, klastavimą, slinkumą, dvasės tingumą ir t.t., rasdamas tarp jų tikrai labširdiugumą ir svetmylystę. Anot jo, Latvius tikrai susivokietinimas gali padaryti guodotina tauta! Koks tai mat didelis skirtumas tarp pamokynų tėvo ir sunaus!

Apart to, Stenderio dainos randamos yra „gada—grahmatoje“ ir „Dseešmu kalendara us 1811 g., wiswairak šeevischkam par jauku islustešchanu“. Čion randasi 17 dainų, tarp kurių pažįstamiausia yra: „Brahli. schodeen preezaites“.

Kitas didesnis jaunojo Stenderio raštiškas darbas yra: „Pilniga isstahstischana, kahda wihse Ausan Ehrnests no semneeka par brihwkungu zehlees“ pagal Salzmano veikalą parašytas (Jelgava, 1807 m.) Autorius čion nurodo, kad reikia geidulius valdyti, o protą žadinti; kas tai daro, tas, nors žiamioniu budamas, dva-ėje yra valuas ir ponas.

K a r o l i s G o t h a r d a s E l v e r f e l d t a s, g. 1756 m., mokėsi theologiją Goettingene, namon sugijęs per tulą laiką mokintojavo Leel—Auzėje pas savo dėdę Martinį, nuo kurio daug pasimokiuo latviškos kalbos. 1780 m. jis tapė kuningu Aprikuose. Įgyjęs Grobinės aprinkės klebouystą, jis mirė 1819 m.

E. buvo vispusiškai apšviestas žmogus. Vėliaus jis užsiminėjo philozophija, iš pradžių pasekdamas Kantą, paskui gamtos philozophus. Baltijos vokiškuose laikraščiuose jis yra daug polemikų rašęs philozophiškuose klausimuose; jis atsizymi gilme jausmų, šilta širdžia dėl žmonijos, tėvynės meile ir įpatingai idealizmu, ką užtinkame taip gi jo darbuose dėl Latvių. Jis smagiai užstavinėjo Latvių kalbą prieš jaunojo Stenderio vokietinimą, ir kad 1815 m. susitverė „Kursemes šabeedriba preeksch literaturas un mahkšlas“, kur imta čakliai apsvarstyti, ar negeriaus butu Latvius suvokietinti, Elverfeldts buvo tarp tų, kurie tvirtino, kad Latviams atimant jų kalbą aplaupoma yra jų įpatinga dvasė ir gyvata. Kitusyk jis išsitare, kad Baltijoje išpuola vokiečiams latviškai kalbėti, o ne Latviams priimti vokiečių liežiuvį.

Elverfeldto latviškuose raštuose yra vienas mieris: ištobulinti Latvių bendrą sugyvenimą, išdirbti dėl jų jaukų ir deringą buvį, padauginti Latvių džiaugsmą. Todėl jis parašą padėjo ant rankiaus savo rašto: „Lihgšmibas grahmata“ (Jelgava, 1804 m.), kur tarp kitko randame tris trumpas lugas: „Harions, tas širds schehliga's brahlis“, „Muhšu Jahnitis“ ir „Tas ds mšchanas deena“. Pamočiuodamas Latvius daryti perstatymus ir rašydamas dramas nevien dėl skaitymo, bet įpačiai dėl p-rstajymo, Elverfeldts užsipelno varlą pirmojo Latvių dramaturgo. Galiaus rankioje randame idyllę „Behrtulis un Maija“, heksimėtrais parašytą šešiose dainose.

Kad Elverfeldto „Lihgšmibas grahmata“ mažiaus pasiplatino negu rašytojas velyjo ir tikėjosi, bus kalta bėdingoji baudziava ir gal autoriaus idealizmas, kurs jam nedavė

(Toliaus bus.)

**Atsiliepimas
reikale „Susiv.“**

„Vienybės“ No 6, „Susiv.“ kuopaisz Lost Creek'o, iszreiszke savo nuomone, kas link suteiktos garbės p. Boczkauskui už padovanojimą „Susiv.“ senos maszinos. Kokią tiesą turėjo „Susiv.“ virszininkas suteikti garbę lietuvių tautos iszmetai, kuris visus gerus mūsų darbus nori suminti po kojų, trukdydams viską velniskiu budu?! Szį dalyką man ding apsvastyti privalo visos draugystės, kuopos bei pavieniai prigulinti prie „Susiv.“ ant savo susirinkimų, ir paduoti savo nuomones per laikraszezius. Jeigu szįandien „Susiv.“ prezidentas suteikė garbę lietuvių iszgamai varde „Susiv.“ už prisilaizymą kunigams, tai nebus iszko stebėtis, kad kunigai suteiks garbę ir carni varde lietuvių tautos! Lietuviai savo darbsztumu bene privers carą sugražinti spaudą, ko Boczkauckas baisiai neapkenčia ir limenasi prie kunigų matydams artymą jau savo galą. Na ir kas czia per skirtumas? Kodėl Lietuvės budelis negali sėdėti garbės suolo su p. B.? Jug juodviejų mieriai ir veikmės yra lygios, tēmdyti lietuvius isz paskutinos kad neprazudytu jau užtrukstancios karvutės. Man ding caras yra daugiau gero padaręs kudigama suteikdamas jiems briliantus ir orderius už „blagonadieznumą“, taigi carui priguli pirmiausiai garbė. Tiesa, sunku yra apturėti garbę nuo caro, o ypatingai nuo visumenės, kas nėra jos užsirtarnavęs; taigi dar sunkiau apmilyti lietuviams akis, kada jau pradėjo pažinti patys save, ir įstengia atskirti gerą nuo blogo. Bet kas czia per blogas, daiktas? Asz sakau blogas nes esmi girdejes isz kompetentiszkių lupų, kad mūsų garbus „Susiv.“ virszininkai priėmė Boczkauską į „Susiv.“ sanariūs ant \$300,00 posmertinės; bet nesulaukdamas pagarsinant jo (Boczkausko)

vardo „Tėvynėje“ atsiliepiu prie visų „Susiv.“ kuopų ir sanarių kad szį reikalą isztirtų tikrai, isztyrę ir atradę tiesą nuspręstu ar toks priėmimabutu teisingas? Boczkauskaturi jau per 50 metų ir maty „Susiv.“ virszininkai prisidentgi garsinti jo vardą vieszai, kad nesukelti truckszmo tarp „Susiv.“ draugų. Žinoma iszbuvus prie „Susiv.“ isztisusmetus nors ir neteisingu budu priimtam sanariui, iszmeti pasakui jo jau nebutu galima pagal „Susiv.“ Konstituciją. Kas link priėmimo, tai mūsų garbus prezidentas viską gali! Taigi brangus tautiecziai į justsiliepiu, kuriems mielas „Susiv.“, kad atkreiptumėm savo atyda sziiame reikale, nes mums neapsižiurint nepajusime, kad visi niekszai pastos „Susiv.“ sanariais ir dar garbės, kurių vieta yra tarp draugijos iszmetų.

„Susiv.“ sanariūs.

Temykit lietuvaites!

Asz jaunias vyras, naszlys, turintis 26 metus, 5 pėdų ir 8 colių augsztas, 190 svar. sunkns, balto veido, jausvų plaukių, zydrų akių, nerukantis tabako nei svaiginanczių gėrymų nevartojantis, turintis gėrakasdieninį užpelną, pajieszkau sau už moterį merginą arba naszlę tarp 19 iki 30 metų amžiaus, mokanczią skaityti ir raszyti lietuviskai, kad butų valnai mislinanti ir tikra mylėtoja lietuvystės.

Jeigu kur tokia randasi, meldziu atsiszaukt ant žemiaus padėto adreso (Davatkos ir girtuoklės tegul neatsiszaukia):

Konstantinas Gediminas, Box 75. — Woodmere, Mich.

Pajieszkojimai.

Asz, Urszulė Gataveckintė pajieszkau savo brolių Adom ir Andriaus Gataveckų, paciananczių isz Geisteriszkių kaimo, Keturvalakių parapijos, Senapilės (Mariampolės) pavieto, Savalkų gubern. Jau 5 metai kaip juodu gyvena Amerikoi, bene Baltimore, Md Asz esu iszkeliavusi isz Lietuvos jau du mėnesiai ir dabar

esu Skotijoi; norėcziau keliauti Amerikon, bet neturėdama savo brolių adresų negaliu keltis. Delto mieli brolelei, Adomai ir Andriau, teiksītės atsiliept patys, arba kas isz tautieczijų teiksīs suteikti man apie juodu žinią ant szito adreso:

Urszulė Gataveckintė,
44 Long Row,
Glengarnock, Scotland.

Pajieszkau pusbrolio Jono Juozuno paeinanczio isz kaimo Pjzkžirnių, Sintautų parapijos, apie 4 metai kaip Amerikoje, pirmus metus gyveno Midleport, Pa. (anglinioose) o paskui iszkeliavo į Mass. valstiją. Jeigu kas žino apie jį, Juozuną, ar jisai pats, praszau prišyti žinią ant žemiaus padėto adreso už ką busiu labai dėkingas.

Alexander Kalvaitis
Lost Creek, Pa.

Pliosteriai, apdėjimai ir t.t. yra szįandieninėje apszvietos gadynėje didei pasenusiu daiktu. Nuo reumatizmo ir visokių skaudėjimų nēr geresnės gyduolės už „Inkarinį“ Pain Expeller Richterio. Nuramdo uždegimus ir suteikia palengvinimą neramiems nervams. Prekė 25 ir 50 ct.

„Vienybės“ redakcijoi

- gaunamos szios naujos knygos.
- Vilius Tell.* Drama penkiūse aktūse, versta isz vokiskzos kalbos per D. V. Kudirką -30
  - Laisvos Valandos.* Eilės. Paraszė D. V. Kudirka -15
  - Pasakos.* Pagal Krilovą paraszė Dr. V. Kudirka -10
  - Laima ir Planetos* -25
  - Aidas Lietuvos darbininkų* num. 3 ir 4 -15
  - Lietuvos Darbininkas* num. 3 -20
  - Isz ko kyba melai* -75

- Gyvenimai Szventųjų* ant koznos dienos 6-ta dalis -65
- Vienakis.* Apysaka isz gadynės prancuzų revoliucijos—5
- Ką turime veikti del mūsų* iszganymo -5
- Paveikslai.* Paraszė Žemaitė. -15
- Žmogus nepliuszkis* -10
- Lietuvių Prateiviai* Mazojoi Azijoi -50
- Imtynės varguoklių su bagocziiais* -10

Už 1 dol. 66 laksztus literatishko turinio davė 1899 m. Tėvynės Sargas, V metais stovjis ant sargybos Lietuvos tautos: szviesos, tikybos ir kalbos. Adresas:

Jurgis Lapinas
Tilsit, Germany.

Ten pat gaunama
Zinyczia
Mokas už kiekvieną No. Tuodu laikraszezių spaudina nežinomus Vyskupo M. Valucziausko rasztus.

**„Varpas“
ir
„Ukininkas“**

Iszleidziami Lietuvos apszvietunų kas mėnesis, ant metų kasztuoja po \$1,00. Užsiraszant tuodu laikraszezių, pinigūs reikia siusti ant szito adreso:

Herrn D. Saunius
in Rokaiten
per Neukirch, Ostpr.

**ELASTIC GOODS
AT HALF PRICE.**

If you want us to make to your MEASURE and ORDER ELASTIC GOODS for the RELIEF AND CURE OF VARICOSE VEINS, WEAR, SWOLLEN OR ULCERATED LIMBS, CORPULENCY, ABDOMINAL WEAKNESS OR TUMOR, state your height, weight and age, state number of inches around body or limb at each letter shown in cut and send to us with our SPECIAL PRICE. We will make the goods to order from the very best fresh rubber elastic material, guaranteed a perfect fit and if you do not find it perfectly satisfactory and equal to goods others get double the price for return at our expense and we will refund your money.

OUR SPECIAL PRICE for all fine silk elastic thigh stocking, A to L, \$7.50; thigh leggings, C to L, \$6.00; thigh piece, G to L, \$2.50; knee stocking, A to G, \$5.00; knee leggings, C to G, \$4.00; knee cap, E to G, \$2.00; quarter stocking, A to E, \$3.00; garter leggings, C to E, \$2.00; anklet, A to C, \$2.00; abdominal belt, K to M, \$10.00. COTTON ELASTIC GOODS, ONE-THIRD LESS. Special Covered Elastic Abdominal Supporter, made of soft helle thread, interwoven with protected rubber thread, 8 inches wide, \$2.00; 10 inches, \$2.25; 12 inches, \$2.50. Write for Surgery Catalogue. SEARS, ROEBUCK & CO., (Inc.), CHICAGO, ILL.